

การดำรงอยู่ของเรือเหินือในชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
The existence of “Ruea Nuea” in the Khiri Wong Community,
Lan Saka District, Nakhon Si Thammarat Province

เดโช แชน้ำแก้ว¹ เชษฐา มุหะหมัด²

Daycho Khaenamkhaew, Chettha Muhamad

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การดำรงอยู่ของเรือเหินือในชุมชนคีรีวง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพกับกลุ่มเรือเหินือคีรีวง ผู้นำในชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้นำศาสนา จำนวน 38 คน โดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การจัดกระบวนการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างและการเปิดเวทีชุมชนเพื่อนำมาข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์เชื่อมโยงประเด็นสังเคราะห์เรียบเรียง วิเคราะห์เชิงพรรณนาและนำเสนอผลเชิงเรื่องเล่าของชุมชน ผลการวิจัยพบว่าการดำรงอยู่ของเรือเหินือด้วยกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ร่วมเรียนรู้และและร่วมกันหาแนวทางเพื่อสร้างคุณประโยชน์ผ่านวิถีชีวิตและความภาคภูมิใจ ประยุกต์รูปแบบให้สอดคล้องกับปัจจุบัน และร่วมกันขับเคลื่อนโดยใช้เรือเหินือในฐานะทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่น ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนแบบภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างการยอมรับจากสังคม

คำสำคัญ (Keywords): การดำรงอยู่; เรือเหินือ; ชุมชนคีรีวง

Abstract

This research aims to analyze the existence of Ruea Nuea in the Khiri Wong Community. This qualitative research included 38 key informants, namely group of Ruea Nuea, community leaders, government officials, and religious leaders. This study focuses on participant observation by organizing the group conversation process. It uses structured interviews and opens community forums for data processing and

Received: 2022-02-06 **Revised:** 2022-03-12 **Accepted:** 2022-03-14

¹ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช Program in Community Development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: Daycho_kha@nstru.ac.th

² สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช Program in Community Development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. e-mail: chettha_muh@nstru.ac.th

analysis to connect issues. It synthesizes the descriptive analysis and presents the narrative study results of the community. The results showed that: The existence of Ruea Nuea; With the knowledge transfer process Let's learn and work together to find ways to create benefits through lifestyle and pride. Apply the model to the present and drive with Ruea Nuea as a prominent cultural resource. In order to gain societal acceptance, network partners are being promoted.

Keywords: The existence; Ruea Nuea; Khiri Wong Community

บทนำ (Introduction)

ชุมชนคีรีวง เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพและโอกาสที่ดีทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (กุลวดี จันทร์วิเชียร และคณะ, 2564) ชุมชนคีรีวงมีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอย่างรวดเร็วมาก สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น การกระจายรายได้เพิ่มขึ้น ภาระหนี้สินมีเพิ่มขึ้นเนื่องจากการลงทุนและผลิตสินค้าและบริการ มีการเปลี่ยนมือการถือครองที่ดินอย่างหลากหลายทั้งคนในและคนนอกพื้นที่ และเพื่อการประกอบธุรกิจในพื้นที่ ความสุขโดยภาพรวมของครอบครัวมีมากขึ้น อีกทั้งคนในชุมชนให้ความสำคัญกับการศึกษาและบุตรหลานมีระดับการศึกษาสูงขึ้น แต่ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นลักษณะห่างเหินมากกว่าในอดีต กิจกรรมที่คนมีร่วมกันในชุมชนจะเป็นงานบุญและงานเทศกาลเป็นหลัก (สุดาวรรณ มีบัว, วันชัย เอื้อจิตรเมศ และวาที ทรัพย์สิน, 2560)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งมี “เรือเหินือ” เป็นเรือโบราณในชุมชนคีรีวง ใช้เป็นพาหนะในการเดินทางผ่านแม่น้ำลำคลองเพื่อทำการซื้อขายสินค้าระหว่างชุมชนคีรีวงกับชุมชนภายนอกคีรีวงที่ประสานความสัมพันธ์ในฐานะวัฒนธรรมชุมชน (เดโซ แชนน้ำแก้ว และเชษฐา มุทะหมัด, 2564) ดังงานวิจัยของอุทิศ ทาหอม และสำราญ ธุระตา (2559) พบว่า การประยุกต์บริบทวิถีชีวิตวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นของชุมชนผ่านการค้นหาความรู้จากรากเหง้าของชุมชนเพื่อสร้างประโยชน์และสร้างการยอมรับจากสังคมภายใต้การสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย เพื่อการสร้างการจัดการพื้นที่และทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกลุ่มและองค์กรให้สอดคล้องกับการจัดการความเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและระบบทรัพยากรทางวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่สถานะแห่งความยั่งยืน (วิมลรัตน์ อิศระธรรมบุญ, 2560) ซึ่งอาจจะมีปัจจัยการคงอยู่ทำให้เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือกันในชุมชน การปรับรูปแบบการแสดงและปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับลักษณะของงาน รวมทั้งมีการถ่ายทอดสู่

บุตรหลานและเยาวชนรุ่นหลัง จึงทำให้สามารถดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน (สายใจ คุณมาศ, คณินนิตย์ ไสยโสภณ และประทีป แซรัมย์, 2560)

ทั้งนี้ วัฒนธรรมเกี่ยวกับเรือเหินซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สร้างความรักและสามัคคีในชุมชนศิรีวง รวมถึงเป็นการสร้างขวัญกำลังใจเพื่อสู้กับภัยธรรมชาติ แต่ปัจจุบันวัฒนธรรมเกี่ยวกับเรือเหินกำลังจะสูญหาย ดังนั้นจึงศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของเรือเหินในชุมชนศิรีวง อำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช เพื่อวิเคราะห์การดำรงอยู่ของเรือเหินเป็นอย่างไร โดยกระบวนการถ่ายทอด ความรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย พร้อมทั้งทำความเข้าใจในแบบแผนต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ของชุมชนศิรีวงและเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อวิเคราะห์การดำรงอยู่ของเรือเหินในชุมชนศิรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การจัดกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง การเปิดเวทีชุมชนหรืออื่น ๆ นำมาประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์เชื่อมโยงประเด็นแล้วสังเคราะห์เรียบเรียงเพื่อตอบคำถามการวิจัยให้ครบถ้วนและสมบูรณ์ที่สุดในลักษณะของการสร้างองค์ความรู้จากฐานราก (Grounded Theory) และวิเคราะห์เชิงพรรณนา และนำเสนอผลการศึกษาเชิงเรื่องเล่าของชุมชน (Narrative) สำหรับพื้นที่วิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนศิรีวง ประกอบด้วย บ้านศิรีวง บ้านศิรีทอง บ้านขุนศิรี และบ้านศิรีตาราม อำเภอ ลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มเรือเหินศิรีวง จำนวน 16 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ การเลือกแบบเจาะจงได้แก่ ผู้สูงอายุ และปราชญ์ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาไม่น้อยกว่า 30 ปี เพราะเป็นกลุ่มที่มีความรู้ เรือเหินเป็นอย่างดี และยินดีเข้าร่วมในการศึกษาวิจัย

กลุ่มผู้นำในชุมชน จำนวน 12 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ เลือกแบบเจาะจงผู้นำชุมชน ศิรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ทำงานร่วมกับผู้สูงอายุ และปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับเรือเหินมาไม่น้อยกว่า 10 ปี จนมีความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เรือเหินและยินดีเข้าร่วมในการศึกษาวิจัย

กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 5 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ เลือกแบบเจาะจงเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เรือเหินอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ปี และยินดีเข้าร่วมในการศึกษาวิจัย

กลุ่มผู้นำศาสนา จำนวน 5 รูป/คน เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจงผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การดูแลและส่วนร่วมในการอนุรักษ์เรือเหิน และยินดีเข้าร่วมในการศึกษาวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยกลุ่มเรือเหินศิรวัง จำนวน 16 คน กลุ่มผู้นำในชุมชน จำนวน 12 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 5 คน และกลุ่ม ผู้นำศาสนา จำนวน 5 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 38 คน โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกขึ้นเพื่อ สัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล และ 2) เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของเรือเหิน ในชุมชนศิรวัง ได้แก่ กระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้ การเห็นคุณค่าประโยชน์ การประยุกต์รูปแบบ ให้สอดคล้องกับปัจจุบัน การส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และการยอมรับจากสังคม ภายนอก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในแต่ละกลุ่ม ในประเด็นกระบวนการถ่ายทอดและ เรียนรู้ การเห็นคุณค่าประโยชน์ การประยุกต์รูปแบบให้สอดคล้องกับปัจจุบัน การส่งเสริมสนับสนุน จากภาครัฐ และเอกชน การยอมรับจากสังคมภายนอกกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้เห็นการดำรงอยู่อีกทั้ง ยังเป็นการนำองค์ความรู้ไปใช้ในสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐ ในพื้นที่และบริบทพื้นที่ใกล้เคียง ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มครั้งสุดท้ายเพื่อเสนอข้อมูลในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มภาคประชาชนใน พื้นที่ ภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อให้ได้ข้อมูลในแต่ละกลุ่มเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลในแต่ละด้านผู้วิจัยนำ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทั้งหมดมาวิเคราะห์ พร้อมการนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมายเพื่อนำไปสู่การรวบรวมเป็นองค์ความรู้ท้องถิ่น ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมารวบรวมเป็นหมวดหมู่ และทำการวิเคราะห์ และเขียนรายงานวิจัยฉบับ สมบูรณ์พร้อมนำเสนอต่อสาธารณชน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจาก การศึกษาภาคสนาม ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้มาโดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การจัดกระบวนการ สนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง การเปิดเวทีชุมชนหรืออื่น ๆ นำมา ประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์เชื่อมโยงประเด็นแล้วสังเคราะห์เรียบเรียงเพื่อตอบคำถามการวิจัยให้ ครบถ้วนและสมบูรณ์ที่สุดในลักษณะของการสร้างองค์ความรู้จากฐานราก (Grounded Theory) และวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยจะเสนอผลการศึกษาเชิงเรื่องราวเล่าของชุมชน (Narrative) แล้วนำเข้า

สู่กระบวนการสัมมนาหรือวิพากษ์ทางวิชาการ คณะผู้วิจัย ชาวบ้านในชุมชน หน่วยงานหรือองค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ และหลังจากเสร็จสิ้นการศึกษาแล้ว จะมีเวทีการนำเสนอผลการศึกษาคู่ชุมชนและสาธารณชนต่อไป

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของเรือเหินในชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช ผลการวิจัยได้ ดังนี้

การดำรงอยู่ของเรือเหินในชุมชนคีรีวง คณะผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นดังต่อไปนี้

1. กระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้ พบว่า คณะนักวิจัย มีบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ตั้งต้น ซึ่งได้แก่ ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งชุดความรู้ดังกล่าวเมื่อมารวมกันแล้วเกิดเป็นองค์ความรู้ตั้งต้นที่ถูกถ่ายทอดจากนักวิจัยโดยผ่านการลงพื้นที่ และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเป็นรูปแบบแรกเริ่มที่จะนำความรู้โดยนัยถ่ายทอดให้ผู้นำชุมชนผ่านการประชุม ปรึกษาหารือ ในขณะที่เดียวกันก็เกิดกระบวนการกระจายความรู้สู่ภายนอก โดยการรวบรวมความรู้โดยนัยที่อาจารย์และทีมงานวิจัยมีอยู่ในตนเองถ่ายทอดออกมาเป็นความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มผู้นำที่ให้ข้อมูลว่า

“...การเล่าเรื่องราวของเรือเหินจากรุ่นสู่รุ่น นำประวัติมาจัดตั้งที่ใดที่หนึ่งเพื่อให้คนรุ่นหลังศึกษาและอนุรักษ์...” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ P1, สัมภาษณ์เมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2564)

ประกอบกับกลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งมีบทบาทอันเป็นทั้งผู้รับรองความรู้และผู้แปลงสภาพความรู้ ซึ่งบทบาทผู้รับรองความรู้ ร่วมกันหาแนวทางดำเนินการผ่านวิธีการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การปรึกษาหารือ การพบปะพูดคุยถ่ายทอดความรู้ระหว่างกันจากนั้นจึงเกิดการซึมซับองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับวิถีการดำรงชีพ รวมไปถึงกระบวนการอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้เรือเหิน และวัฒนธรรมชุมชน ความรู้ชุดนี้เมื่อรวมกันจึงเกิดเป็นความรู้ที่ได้รับของคนชุมชน

ในขณะที่กลุ่มชาวบ้านคีรีวง มีบทบาทสำคัญในมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ ดำเนินงานในการอนุรักษ์เรือเหิน ซึ่งถือเป็นมรดกและแหล่งเรียนรู้ของทุกคนในชุมชน ผ่านวิธีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มีการประชุมหมู่บ้านเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดไปยังคนรุ่นต่อไป และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมบ้านคีรีวง เพื่อให้เห็นคุณค่า และประโยชน์ของวัฒนธรรมของชุมชน

2. การเห็นคุณค่าประโยชน์ พบว่า การเห็นคุณค่าของเรือเหินซึ่งหมายถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านวิถีชีวิตของคนในแต่ละชุมชน เป็นมรดกสืบทอดกันมา และทุกคนในท้องถิ่นย่อมมีความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นตัวบ่งชี้ความสำคัญของคนในสังคมซึ่งสืบทอดกันมาช้านาน ทั้งนี้เรือเหินยังมีประโยชน์ต่อชุมชน เช่น เป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี สร้าง

ความเข้าใจ และการรวมพลังในการสร้างสรรค์บางสิ่งบางอย่างร่วมกันของคนในท้องถิ่น และสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในศิรัวง ดังการสะท้อนของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“...วันนี้เราจะสืบทอดเรือเหินือ เพื่อรักษาไว้ให้ชนรุ่นหลัง รุ่นลูก ๆ หลาน ๆ เราได้ เข้าใจ วัฒนธรรมการทำมาหากินของปู่ย่าตายายในอดีต...” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ P24, สัมภาษณ์เมื่อ 10 พฤศจิกายน พ.ศ.2564)

การเห็นคุณค่าของเรือเหินือเป็นสำคัญเพราะวัฒนธรรม ประเพณี การใช้วัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างเป็นมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ สามารถทำให้วัฒนธรรมของศิรัวงจะสามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลาง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

3. การประยุกต์รูปแบบให้สอดคล้องกับปัจจุบัน พบว่า หลังจากทีคณะผู้วิจัยและนักวิจัย ชุมชนได้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์การคงอยู่ของเรือเหินือ และองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการนำองค์ความรู้ของชุมชนมา ประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์เรือเหินือให้สอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของ ชุมชนผ่านการค้นหาคำว่าความรู้ที่เป็นรากเหง้าของชุมชนมาร่วมบูรณาการเรียนรู้บนพื้นฐาน ความคิด เพื่อค้นหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง และร่วมกันขับเคลื่อนชุมชนภายใต้ฐานทรัพยากร ที่สมบูรณ์ของชุมชนศิรัวงมาวางแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาร่วมกันจนเกิดผลการเปลี่ยนแปลงในการ อนุรักษ์เรือเหินือขึ้น ดังการสะท้อนความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“...ทรัพยากรเราสมบูรณ์ วัฒนธรรมเรา ประเพณีเราก็สมบูรณ์ เหลือแต่เราจะอนุรักษ์มัน อย่างไร ประยุกต์อย่างไรให้มันสอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบัน...” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ P37, สัมภาษณ์ เมื่อ 23 ธันวาคม พ.ศ.2564)

“...เราเอาความรู้เดิม ภูมิปัญญา มารื้อฟื้นมันใหม่ เพื่อบ้าน ศิรัวงเรา...” (ผู้ให้ข้อมูล สำคัญ P38, สัมภาษณ์เมื่อ 23 ธันวาคม พ.ศ.2564)

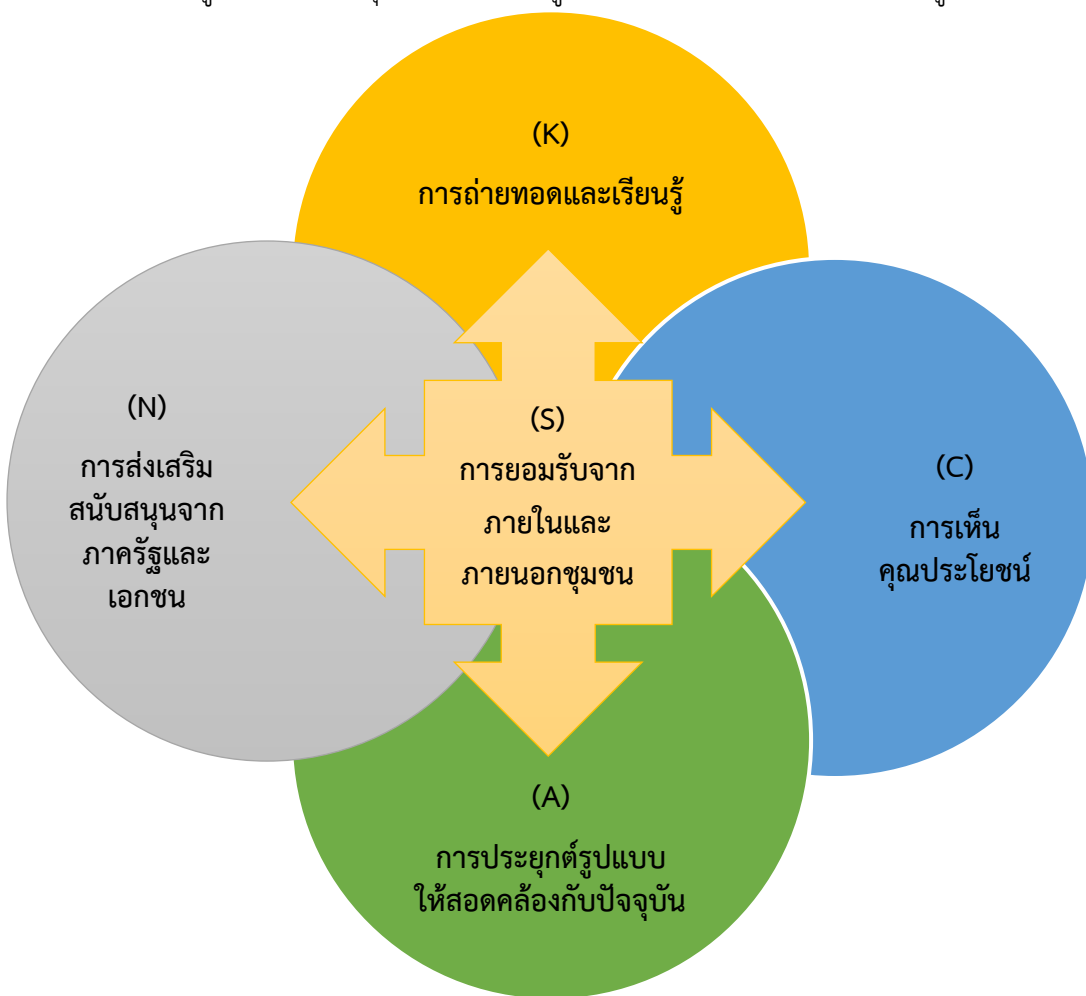
ดังนั้นการประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณีของ ชุมชน รวมถึงทรัพยากรถือเป็นจุดเด่นของชุมชนศิรัวงที่รักษา และอนุรักษ์เรือเหินืออีกทางหนึ่ง

4. การส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน พบว่า การสร้างความร่วมมือในการ ขับเคลื่อนเรือเหินือโดยมีเป้าหมายคือการอนุรักษ์ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ใหญ่บ้าน และท้องถิ่น และกรมเจ้าท่า ในส่วนของภาคเอกชน ห้างร้านต่าง ๆ ที่เข้ามาสนับสนุน หนุนเสริมการท่องเที่ยว เช่น การกำหนดนโยบายร่วมกัน ระหว่างผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ภาครัฐ และสร้างเป็นความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาประเพณีเรือเหินือและการท่องเที่ยว ของศิรัวง และการจัดประชาสัมพันธ์ให้คนภายในและนอกชุมชนได้รู้จักวิถีชีวิตของชาวเรือเหินือ มากขึ้น (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ P25, สัมภาษณ์เมื่อ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2564, ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ P26, สัมภาษณ์เมื่อ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2564) การดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่าย เช่น

การจัดงานประเพณีเรือเหินือ กิจกรรมอาสาพัฒนาชุมชน เช่น ซ่อมแซมอาคารวัด ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

5. การยอมรับจากสังคมภายนอก พบว่า การจะทำให้ประเพณีได้รับการยอมรับในสังคม เช่น การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข้อมูลให้แก่ชาวบ้านและประชาชนทั่วไปที่สนใจ และเข้าร่วมประเพณีเรือเหินือของศรีวัง (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ P1, สัมภาษณ์เมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2564) ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการดำรงชีพของชาวบ้าน (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ P2, สัมภาษณ์เมื่อ 25 มิถุนายน พ.ศ.2564)

จากการศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของเรือเหินือในชุมชนศรีวัง อำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ในลักษณะ K-C-A-N-S ดังแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 องค์ความรู้การดำรงอยู่ของเรือเหินือในชุมชนศรีวัง
อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากแผนภูมิ 1 องค์ความรู้การดำรงอยู่ของเรือเหินในชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย การถ่ายทอดและเรียนรู้ (K - Knowledge transfer) การเห็นคุณค่าประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ (C - Create benefits) พร้อมทั้งการประยุกต์รูปแบบให้สอดคล้องกับปัจจุบัน (A - Apply the model to the present) รวมถึงได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ (N - Network) เพื่อสร้างการยอมรับจากภายในและภายนอกชุมชน (S - Societal acceptance) เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เรือเหินคีรีวงดำรงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของเรือเหินในชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

การดำรงอยู่ของเรือเหินในชุมชนคีรีวงด้วยกระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้โดยกลุ่มบุคคลที่ต้องทำงานและประสานความร่วมมือกัน พร้อมทั้งร่วมกันหาแนวทางเพื่อสร้างคุณค่าประโยชน์ผ่านวิถีชีวิตและความภาคภูมิใจ โดยการประยุกต์รูปแบบให้สอดคล้องกับปัจจุบันและร่วมกันขับเคลื่อนชุมชนระหว่างคณะนักวิจัย ผู้นำชุมชน คนในชุมชนคีรีวง บ่งชี้ถึงการทำงานในลักษณะ “ภาคีเครือข่าย” และใช้ทรัพยากรที่ถือเป็นจุดเด่นเพื่ออนุรักษ์เรือเหิน ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างการยอมรับจากสังคม ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปในงานวิจัยของอุทิศ ทาหอม และสำราญ ธุระตา (2559) พบว่า ประยุกต์ใช้วิถีชีวิตวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นของชุมชนผ่านการค้นหารากเหง้าของชุมชนมาร่วมบูรณาการเรียนรู้บนพื้นฐานความคิดเพื่อสร้างประโยชน์และการยอมรับจากสังคมภายใต้การสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของสายใจ คุณมาศ, คณินนิตย์ ไสยโสภณ และประทีป แพร่มย์ (2560) พบว่า ลักษณะการคงอยู่ของวัฒนธรรมในปัจจุบันมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสังคมรวมกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ติดต่อกัน ประสานกัน จึงจำเป็นต้อง “ปรับรูปแบบให้ทันสมัย” และเหมาะสมกับยุคสมัย รวมทั้งมีการถ่ายทอดสู่บุตรหลานและเยาวชน จึงทำให้สามารถดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน

รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา เทพนมิตร และเสรี วงษ์มณฑา (2564) พบว่า การประชาสัมพันธ์กิจกรรมและการพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้มีความหลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น อีกทั้ง งานวิจัยที่มาสสนับสนุนเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนของจันทร์จิรา เกตุพุด และคณะ (2565) พบว่า การส่งเสริมให้คนทุกพื้นที่ที่มีสำนึกในบ้านเกิด อนุรักษ์ สืบสาน และประชาสัมพันธ์ซึ่งเทียบเคียงถึงวัฒนธรรม “เรือเหิน” ที่จะสามารถสร้างเอกลักษณ์และความแข็งแกร่งของท้องถิ่นได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ชุมชนคีรีวงมีวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณของ

ท้องถิ่นที่สะท้อนให้เห็นถึง “ความสัมพันธ์ทางสังคม” จากการดำรงอยู่ของเรือเหินในชุมชนศิริง แต่หากขาดความรู้ความเข้าใจเพื่อสร้างการคงอยู่ อาจทำให้วัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งเดิมมีความเสื่อมถอย จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจ ตั้งแต่การถ่ายทอดและเรียนรู้ ทำให้ประโยชน์ประยัคต์รูปแบบให้ร่วมสมัย การส่งเสริมสนับสนุนจากเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสร้างการยอมรับ “เรือเหิน” ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการดำรงชีพของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ควรสร้างให้เห็นคุณค่าและร่วมกันอนุรักษ์เพื่อให้การดำรงอยู่ของวิถีแบบเรือเหิน โดยการกระบวนกรถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับปัจจุบัน และมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับการสร้างบทเรียนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเรือเหินให้ได้เรียนรู้ตั้งแต่รุ่นเก่าไปจนถึงรุ่นใหม่ในชุมชนศิริง ภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีคุณค่า

ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เรือเหินในชุมชนศิริง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgments)

บทความนี้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งจากงานวิจัยเรื่อง เรือเหินศิริง: พัฒนาการ พิธีกรรมและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ 2564 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง (References)

- กุลวดี จันทรวีเชียร และคณะ. (2564). ปัจจัยความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนหมู่บ้านศิริง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารรัชต์ภาคย์ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 15(40), 264-273.
- จันทร์จิรา เกตุพุทธ และคณะ. (2565). แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย. *วารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่น*. 8(1), 125-136.
- เดโช แชน้ำแก้ว และเชษฐา มุหะหมัด. (2564). เรือเหินศิริง : ปฐมเหตุและการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 8(9), 227-237.

- นิตยา เทพนมิตร และเสรี วงษ์มณฑา. (2564). แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัด นครศรีธรรมราช. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 7(9), 275-286.
- วิมลรัตน์ อิศระธรรมบุญ. (2560). การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในฐานะเครื่องมือในการสร้างความยั่งยืนและความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชน. *วารสารหน้าจั่ว: สถาปัตยกรรม การออกแบบและสภาพแวดล้อม*. 32(1), 3-27.
- สุดาวรรณ มีบัว, วันชัย เอื้อจิตรเมศ และวาที ทรัพย์สิน. (2560). การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชน หมู่บ้านคีรีวงจากการท่องเที่ยว. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช*. 9(1), 128-139.
- อุทิศ ทาหอม และสำราญ ธุระตา. (2559). การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชุมชนริมลำน้ำชี ของชุมชนบ้านมะระ ตำบลหนองเต็ง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารพัฒนาสังคม*. 18(2), 31-55.